

ปัญหาอุปสรรคการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้า: กรณีศึกษา กระทบพลังงาน
และเหมืองแร่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอง นากกะเสน

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ
วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
กรกฎาคม 2556
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาอุปสรรคการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้า กรณีศึกษา: กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ สปป.ลาว การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐบาลภายในกระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ทำงานมายาวนาน และผู้บริหารจำนวน 8 คน ในการดำเนินงานวิจัย ผู้ทำการวิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้าของนักลงทุนชาวต่างประเทศ วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้า และแนวทางการปรับปรุงแก้ไขขององค์กร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้กระบวนการทางการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการพิจารณาประเด็นที่สำคัญ ตีความหมายพร้อมทำการตั้งข้อความหรือประโยคที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลังงานไฟฟ้าใน สปป.ลาว และนำมาจัดกลุ่ม (Theme and Sub-theme) โดยเสนอข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์เชิงทฤษฎี ได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะในการวิจัย
4. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ทำการวิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้า: กรณีศึกษา กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ สปป.ลาว และแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้าใน สปป.ลาว

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล พบว่า เป็นหัวหน้าอธิบดีกรมจำนวน 1 คน และเป็นหัวหน้าแผนก จำนวน 2 คน รองหัวหน้าแผนก 2 วิชาการ จำนวน 3 คน แบ่งเป็นเพศชาย 8 คน จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี 4 คน และระดับปริญญาโท 4 คน มีอายุระหว่าง 30-55 ปี ผู้ให้สัมภาษณ์มีความรู้และประสบการณ์ เกี่ยวกับการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้าเป็นอย่างดี โดยประสบการณ์อยู่ระหว่าง 5-45 ปี

2. ปัญหาอุปสรรคของการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้าใน สปป.ลาว

2.1 นักลงทุนไม่เข้าใจระบบการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้าใน สปป.ลาว ระบบเอกสารไม่ครบ ฐานะการเงินไม่ชัดเจน การประสานงาน ระหว่าง ภาครัฐด้วยกัน และภาครัฐกับ นักลงทุนยังไม่คล่องตัว ระบบสื่อสารยังไม่ทันสมัย บุคลากรมีน้อย และขาดประสบการณ์ ระบบ การประสานภายในยังไม่มีการที่ชัดเจน ต้องผ่านหลายขั้นตอน การค้นคว้าด้านวิชาการจาก กรมวิชาการต้องรอความเห็นให้ครบทุก ๆ กรมจึงจะสามารถรายงานแผนงานเกี่ยวข้องต่อไป ดังนั้น จึงมีความล่าช้า เนื่องจากแต่ละกรมใช้เวลาในการค้นคว้าไม่พร้อมกัน และการสนองข้อมูล สำหรับฝ่ายผู้ลงทุนก็ไม่ชัดเจน และมีความซักช้า

2.2 การปฏิบัติพันธะที่ได้ระบุไว้ในสัญญา ระหว่างผู้พัฒนาโครงการกับภาครัฐบาล ส่วนมากจะปฏิบัติไม่ได้ตามคาดหมายโดยเฉพาะการขยายสัญญา Memorandum Of Understanding และ Project Development Agreement การดำเนินงานในภาคสนาม บางครั้งมีการทำงาน ข้ามขั้นตอนรายงาน ไม่ตรงกับความคืบหน้าของโครงการ

ปัญหาการยกย้ายจัดสรรประชาชน และพื้นที่การเกษตรของประชาชน กระทบ ด้านธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ สัตว์ต่าง ๆ เนื่องจากผู้พัฒนาโครงการพลังงานไฟฟ้า ไม่ปฏิบัติตามแผนที่ วางไว้ในสัญญา และบางครั้งก็ข้ามขั้นตอนของการดำเนินงาน

บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านพลังงานไฟฟ้าของ สปป.ลาว ยังมีน้อย และ ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญของต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ ในการดำเนินงานต่าง ๆ และความเข้าใจ ด้านภาษาต่างประเทศก็ยังมีน้อย ซึ่งทำให้มีความยุ่งยากในการดำเนินงานต่าง ๆ ตามมา

นักลงทุนไม่ปฏิบัติตามนโยบายและระเบียบการ ของกระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ ในการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น ออกแบบเขื่อน โดยการข้ามขั้นตอน เช่น การประเมินผลกระทบ ด้านสิ่งแวดล้อม Environment Impact Assessment และการประเมินผลกระทบด้านสังคม Social Impact Assessment

จุดประสานงาน และร่วมมือด้านพลังงานกับสากล และอนุกรรมการแม่น้ำโขง GMS and ASEAN องค์การร่วมมือด้านเศรษฐกิจแม่น้ำอิรวดี แม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำโขง ที่เกี่ยวข้อง กับการวางแผนนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาพลังงานไฟฟ้าเช่นการที่จะดำเนิน โครงการพลังงาน ไฟฟ้าที่มีผลกระทบไปถึงประเทศดังกล่าวก็ต้องทำความเข้าใจกับทุกประเทศที่คาดว่าจะได้รับ ผลกระทบจาก โครงการไฟฟ้า

2.3 สปป.ลาว ยังไม่มีฐานข้อมูลด้านอุทกศาสตร์ เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาสำรวจ ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาโครงการพลังงานไฟฟ้า ซึ่งต้องอิงใส่แหล่งเงินกู้จากธนาคารเป็นหลัก โดยเฉพาะธนาคารในต่างประเทศ ซึ่งมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก และอุปกรณ์เครื่องจักรยังต้องนำเข้าจาก

ต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทำให้ต้นทุนเพิ่มสูงขึ้นเป็นอุปสรรคต่อผลตอบแทนของรัฐบาล และ นักลงทุนยังมีตัวเลขมูลค่าของ โครงการที่แตกต่างกันมาก จึงใช้เวลาในการเจรจามูลค่าของ โครงการ

โครงการพลังงานไฟฟ้าของภาคเอกชนใน สปป.ลาว เป็น โครงการส่งเสริมเฉพาะ ซึ่ง รัฐบาลต้องให้นโยบายพิเศษหลายอย่างที่ขัดกับระเบียบกฎหมาย ซึ่งหน่วยงานภาครัฐส่วนมากยังไม่เข้าใจกับความพิเศษดังกล่าวนี้ นั่นจึงทำให้การค้นคว้า เพื่อขอยกเว้นจากภาษีต่อกับสิ่งที่ขัดกับ ระเบียบกฎหมายมีความยุ่งยาก และหน่วยงานภาครัฐยังไม่สามารถทำได้เอง 100% ต้องใช้ที่ บริษัทยกกฎหมายช่วยอีก มีบางประเทศในอาเซียนที่เป็นแหล่งกู้เงินสำหรับโครงการพลังงานไฟฟ้า ในลาวนั้น กำลังประสบปัญหาด้านการเงินภายใน ฉะนั้น ธนาคารในประเทศนั้น ๆ จึงระมัดระวัง เกี่ยวกับการปล่อยเงินกู้จึงทำให้โครงการพลังงานไฟฟ้าในลาวบางแห่งพัฒนาล่าช้า

มีหลายปัจจัยที่ทำให้มูลค่าโครงการเพิ่มสูง เช่น การนำเข้าเครื่องจักรกล เงินกู้ เงินค่า ระเบียบการต่าง ๆ ของรัฐ การศึกษาความเป็นไปได้และพัฒนาโครงการ ค่าการก่อสร้างต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นต้น จึงทำให้การเจรจาต่อรองผลประโยชน์ของรัฐบาล โดยเฉพาะตัวเลขที่สำคัญ เช่น ค่าภาคหลวง และอากรกำไร ประสบปัญหา เพราะที่ต้องเจรจาเอาผลประโยชน์ตัวเลขที่ไม่ส่งผล กระทบต่อ IRR ของโครงการ (ปกติร้อยละ 12) เพื่อให้โครงการมีความเป็นไปได้ และก่อสร้าง พัฒนาได้ ถ้ามูลค่าของโครงการสูง โครงการไม่มีประสิทธิภาพ หรือ โครงการที่มีราคาไฟฟ้าถูกจะทำให้ การเจรจาผลประโยชน์ยาก

ระเบียบกฎหมายของ สปป.ลาว ยังไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ๆ ทำให้ การส่งเสริมมีความยุ่งยาก โดยเฉพาะระเบียบการของแผนงานที่ต้องการเก็บค่าระเบียบต่าง ๆ มากเกินไป ความเข้าใจของแผนงานเกี่ยวกับรูปแบบจุดพิเศษของโครงการไฟฟ้าเอกชนยังมีน้อย

2.4 การพัฒนาโครงการพลังงานไฟฟ้าใน สปป.ลาว ปัจจุบันมีหลายประเทศที่เข้ามา ลงทุน ซึ่งมีมาตรฐานเทคนิคที่แตกต่างกันไป จึงทำให้การติดตามการคุ้มครองพบปัญหาอุปสรรค บ้าง เช่น แต่ละประเทศมีมาตรฐานไม่เหมือนกัน แต่ สปป.ลาว ก็มีมาตรฐานเป็นของตัวเอง ซึ่งสร้างความยุ่งยากในการตรวจสอบการดำเนินงานต่าง ๆ

นอกจากนั้นการติดตาม การคุ้มครอง โครงการพลังงานไฟฟ้าทางด้านมหภาคยังไม่ เป็นที่พึงพอใจ การคุ้มครองยังไม่ทั่วถึง และกระบวนการประสานงานระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ยังไม่ได้ดี และไม่มี ความเข้าใจด้านพลังงาน และบุคลากรที่มีความรู้ และประสบการณ์ด้านพลังงาน ไฟฟ้ารวมทั้งขั้นศูนย์กลางและท้องถิ่นยังมีน้อย และไม่เพียงพอกับความต้องการในการดำเนินงาน ของหลายโครงการพลังงานที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบันในทั่วประเทศ และยังเป็นบุริมสิทธิที่ ต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษในการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง

3. แนวทางแก้ไขปัญหาลู่อุปสรรคการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้า

3.1 ภาครัฐบาลโดยเฉพาะกระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ ควรปรับปรุงระบบ โฆษณาเกี่ยวกับการลงทุนให้กว้างขึ้นเพื่อให้นักลงทุนได้เข้าใจระบบการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้า ใน สปป.ลาวอย่างชัดเจน เพื่อความสะดวกสบายต่อนักลงทุนเองในการเตรียมข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะระบบเอกสารต่าง ๆ ปรับปรุงระบบการประสานงาน ระหว่างภาครัฐด้วยกันและภาครัฐ กับนักลงทุนยังไม่คล่องตัว

ปรับปรุงระบบสื่อสารให้ทันสมัย เพิ่มความรู้ความสามารถให้บุคลากร และสร้าง ระบบการประสานภายในให้มีระเบียบที่ชัดเจน ลดขั้นตอนให้น้อยลง ปรับปรุงการค้นคว้าของ กรมวิชาการให้มีความรวดเร็ว และสะดวกสบาย และทำความเข้าใจต่อนักลงทุนในการสนองข้อมูล สำหรับการค้นคว้าทางด้านวิชาการในการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้าใน สปป.ลาว

3.2 ภาครัฐบาลโดยเฉพาะกระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ ต้องส่งเสริมให้นักลงทุน ปฏิบัติพันธะที่ได้ระบุไว้ในสัญญา ระหว่างผู้พัฒนาโครงการกับภาครัฐบาลเพื่อความเป็นระเบียบ ต่อโครงการอื่น ๆ ที่ตามมาโดยเฉพาะการขยายสัญญา Memorandum of Understanding และ Project Development Agreement ควรผลักดันต่อการดำเนินงานในภาคสนาม ให้ไปตามระบบและ ระเบียบการขั้นตอนต่าง ๆ และมีการรายงานอย่างสม่ำเสมอตรงต่อเวลา

ควรเอาใจใส่ต่อปัญหาการยกย้ายจัดสรรประชาชน และพื้นที่การเกษตรของ ประชาชน กระทบด้านธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ สัตว์ต่าง ๆ เนื่องจากผู้พัฒนาโครงการพลังงานไฟฟ้า และส่งเสริมให้ผู้ลงทุนปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ในสัญญา และดำเนินงานไปตามขั้นตอนต่าง ๆ

ควรส่งเสริมบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านพลังงานไฟฟ้าของ สปป.ลาว ให้เพิ่มมากขึ้น โดยการส่งไปเรียนทั้งระยะสั้นและระยะยาว ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อรองรับกับโครงการพลังงานไฟฟ้าที่จะเกิดขึ้นตามมา

ควรผลักดันให้นักลงทุนปฏิบัติตามนโยบาย และระเบียบการของกระทรวงพลังงาน และเหมืองแร่ ในการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น ออกแบบเขื่อนโดยการข้ามขั้นตอน เช่น การประเมินผล กระทบด้านสิ่งแวดล้อม Environment Impact Assessment และการประเมินผลกระทบด้านสังคม Social Impact Assessment

ภาครัฐบาลโดยเฉพาะกระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ ควรสร้างจุดประสานงาน และ การร่วมมือด้านพลังงานกับสากล และอนุกรมการแม่น้ำโขง GMS and SAEAN องค์การร่วมมือ ด้านเศรษฐกิจแม่น้ำอิรวะดี แม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำโขง ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาพลังงานไฟฟ้าเช่นการที่จะดำเนินโครงการพลังงานไฟฟ้าที่มีผลกระทบ

ไปถึงประเทศดังกล่าวก็ต้องทำความเข้าใจกับทุกประเทศที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการไฟฟ้า เพื่อความเป็นเอกภาพกันในการพัฒนาพลังงานไฟฟ้า

3.3 สปป.ลาว โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสร้างฐานข้อมูลด้านอุทกศาสตร์ เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาสำหรับข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาโครงการพลังงานไฟฟ้า ซึ่งผ่านมาต้องอ้างอิงแหล่งเงินกู้จากธนาคารเป็นหลัก โดยเฉพาะธนาคารในต่างประเทศ ซึ่งมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและอุปกรณ์เครื่องจักรยังต้องนำเข้าจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทำให้ต้นทุนเพิ่มสูงขึ้นเป็นอุปสรรคต่อผลตอบแทนของรัฐบาล รัฐบาลและนักลงทุนยังมีตัวเลขมูลค่าของโครงการที่แตกต่างกันมากจริงใช้เวลาในการเจรจามูลค่าของโครงการ

โครงการพลังงานไฟฟ้าของภาคเอกชนใน สปป.ลาว เป็นโครงการส่งเสริมเฉพาะซึ่งภาครัฐบาลต้องให้นโยบายพิเศษหลายอย่างที่ขัดกับระเบียบกฎหมาย ดังนั้นควรทำความเข้าใจกับหน่วยงานภาครัฐที่ยังไม่เข้าใจกับความพิเศษดังกล่าวนี้ เพื่อให้มีความเป็นเอกภาพกันเช่น การขอยกเว้นจากภาษีต่อกับสิ่งที่ขัดกับระเบียบกฎหมายมีความยุ่งยาก และหน่วยงานภาครัฐยังไม่สามารถทำได้เอง 100% ต้องใช้ที่ปรึกษากฎหมายช่วยอีก มีบางประเทศในอาเซียนที่เป็นแหล่งกู้เงินสำหรับโครงการพลังงานไฟฟ้าในลาวนั้นกำลังประสบปัญหาด้านการเงินภายใน ฉะนั้น ธนาคารในประเทศนั้น ๆ จึงระมัดระวังเกี่ยวกับการปล่อยเงินกู้จึงทำให้โครงการพลังงานไฟฟ้าในลาวบางแห่งพัฒนาล่าช้า

มีหลายปัจจัยที่ทำให้มูลค่าโครงการเพิ่มสูง เช่น การนำเข้าเครื่องจักรกล เงินกู้เงินค่าระเบียบกานต่าง ๆ ของรัฐ การศึกษาความเป็นไปได้ และพัฒนาโครงการ ค่าการก่อสร้างต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นต้น จึงทำให้การเจรจาต่อรองผลประโยชน์ของรัฐบาล โดยเฉพาะตัวเลขที่สำคัญ เช่น ค่าภาคหลวง และอากรกำไร ประสบปัญหา เพราะจะต้องเจรจาเอาผลประโยชน์ตัวเลขที่ส่งผลกระทบต่อ IRR ของโครงการ (ปกติร้อยละ 12) เพื่อให้โครงการมีความเป็นไปได้ และก่อสร้างพัฒนาได้ ถ้ามูลค่าของโครงการสูง โครงการไม่มีประสิทธิภาพ หรือ โครงการที่มีราคาไฟฟ้าถูกจะทำให้การเจรจาผลประโยชน์ยาก

ควรสร้างระเบียบกฎหมายของ สปป.ลาวให้มีความมั่นคง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อนักลงทุนในการพัฒนาไฟฟ้า และปรับปรุงระเบียบการของแผนงานที่เกี่ยวข้องในการเก็บค่าระเบียบต่าง ๆ มากเกินไป ความเข้าใจของแผนงานเกี่ยวข้องกับรูปแบบจุดพิเศษของโครงการไฟฟ้าเอกชนยังมีน้อย ดังนั้น เราต้องทำความเข้าใจในส่วนนี้เพิ่มมากขึ้น

3.4 การพัฒนาโครงการพลังงานไฟฟ้าใน สปป.ลาว ปัจจุบันมีหลายประเทศที่เข้ามาลงทุน ซึ่งมีมาตรฐานเทคนิคที่แตกต่างกันไป จึงทำให้การติดตามการคุ้มครองพบปัญหาอุปสรรค

บ้าง เช่น แต่ละประเทศมีมาตรฐานไม่เหมือนกัน แต่ สปป.ลาว ก็มีมาตรฐานเป็นของตัวเอง ซึ่งสร้างความยุ่งยากในการตรวจสอบการดำเนินงานต่าง ๆ ดังนั้น เพื่อสร้างความมั่นใจต่อนักลงทุน สปป.ลาว เองก็ต้องมีมาตรฐานที่สอดคล้องกับมาตรฐานของสากลให้มากที่สุด และต้องมีมาตรฐานเดียวกันกับ โครงการอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นตามมา

นอกจากนี้ยังสร้างความสะดวกสบายในการติดตาม การคุ้มครอง โครงการพลังงานไฟฟ้าทางด้านมหภาคให้เป็นที่พึงพอใจ และการคุ้มครองให้ทั่วถึง และควรสร้างระบบกระบวนการประสานงานระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้ดีขึ้น และมีความเข้าใจด้านพลังงาน และสร้างบุคลากรให้มีความรู้ และประสบการณ์ด้านพลังงานไฟฟ้ารวมทั้งขั้นศูนย์กลาง และท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น และให้เพียงพอกับความต้องการในการดำเนินงานของหลายโครงการพลังงานที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบันในทั่วประเทศ และยังเป็นบูรณมิติที่ควรเอาใจใส่เป็นพิเศษในการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา ปัญหาอุปสรรคการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้า: กรณีศึกษา กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ สปป.ลาว และแนวทางการปรับปรุงแก้ไข ปัญหาอุปสรรคการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้าใน สปป.ลาว ของกระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ สปป.ลาว ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ปัญหาอุปสรรคการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้าใน สปป.ลาว

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคของการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้าภายในหน่วยงานแผนการลงทุนและการร่วมมือกับต่างประเทศ กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ ก็คือระบบเอกสารยังผ่านหลายขั้นตอน ไม่มีระเบียบการดำเนินเอกสารที่ชัดเจน เกิดความล่าช้า และนักลงทุนเองหรือผู้ประกอบการก็ไม่เข้าใจระบบการลงทุนใน สปป.ลาว ทำให้มีอุปสรรคต่าง ๆ เช่น การดำเนินเอกสารเกี่ยวกับการเสนอขอลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้าของผู้ลงทุนที่เสนอถึงภาครัฐบาลนั้นเห็นว่าระบบเอกสารไม่ครบ ฐานะการเงินไม่ชัดเจน นอกจากนั้นกระบวนการประสานงานระหว่างภาครัฐบาลกับภาค และภาครัฐกับภาคเอกชน รวมทั้งขั้นศูนย์กลางและท้องถิ่นยังไม่คล่องตัว

ปัญหาอุปสรรคในการติดตามบางโครงการยังมีอุปสรรคในการประกอบความเห็นทางด้านวิชาการยังขาดข้อมูล โดยเฉพาะการติดต่อกับนักลงทุน เช่น ยังมีความยุ่งยากที่อยู่ไม่แน่นอนจึงกลายเป็นหาอุปสรรคในการค้นคว้า มีความล่าช้าเกินกำหนด

ปัญหาการประสานงานภายใน เช่น บางกรณีวิชาการที่ค้นคว้าเอกสารไม่อยู่ ไปต่างประเทศหรือไปต่างจังหวัดไม่สามารถติดต่อได้ ซึ่งเป็นมีความล่าช้า เพราะว่าวิชาการในด้านพลังงานไฟฟ้ามีน้อย

ระบบการสื่อสารไม่ทันสมัย และบุคลากรยังไม่เพียงพอกับการดำเนินงาน และวิชาวเฉพาะของบุคลากรที่รับผิดชอบส่วนมากยังไม่ตรงกับสายงาน และยังคงคล่องตามหลักทฤษฎีของ Fish Bone Diagram (Ishikawa 1986) ซึ่งได้รับการพัฒนาครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2486 โดยศาสตราจารย์คาโอรุ อิคาว่า แห่งมหาวิทยาลัยโตเกียว เป็นแผนภูมิที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางคุณภาพ (ผลซึ่งเป็นปัญหาจำเป็นต้องแก้ไข) กับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผล หรือสาเหตุหลักโดยทั่วไปที่อยู่ในหน่วยงาน (แผนกลงทุน และการร่วมมือกับต่างประเทศ) กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ สปป.ลาว

จากการศึกษา พบว่า ในหน่วยงานกรมนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ ผู้พัฒนาโครงการด้านพลังงานไฟฟ้าไม่ค่อยปฏิบัติพันธ์ และระเบียบกฎหมายต่าง ๆ ของ สปป.ลาว เท่าที่ควรอย่างเช่น การดำเนินงานแต่ระดับตอนต่าง ๆ เช่น Memorandum of Understanding และ Project Development Agreement และการรายงานความคืบหน้าของผู้พัฒนาโครงการด้านพลังงานไฟฟ้าใน สปป.ลาว ไม่ตรงกับความเป็นจริง ทำให้การสรุปมีความคาดเคลื่อน การประสานงานระหว่างผู้พัฒนาโครงการ และหน่วยงานภาครัฐบาล โดยเฉพาะกระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ สปป.ลาว มีความล่าช้า ปัญหาการจัดสรรที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัยของผู้ได้รับผลกระทบ และการรักษาพื้นที่สภาพแวดล้อมธรรมชาติต่าง ๆ และการสนองข้อมูลให้กับองค์การสากล และการทำความเข้าใจกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ ไฟฟ้าที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และยังคงคล่องกับงานวิจัยของพรทิพย์ สำเภา (2547, หน้า 25; อ้างอิงจาก คำรที จักรปทุมทิพย์, 2551) ได้ศึกษาปัญหา และผลกระทบจากการสร้างเขื่อน จากการศึกษ พบว่า ในหน่วยงานกรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ สปป.ลาว ยังไม่มีฐานข้อมูลทางด้านอุทกศาสตร์เพียงพอในการศึกษาสำรวจข้อมูลเบื้องต้นทางด้านพลังงานไฟฟ้าที่แน่นอน และยังเป็นโครงการส่งเสริมเฉพาะ ซึ่งรัฐบาลต้องให้ นโยบายพิเศษหลายอย่างที่ขัดกับระเบียบกฎหมาย ซึ่งหน่วยงานภาครัฐส่วนมากยังไม่เข้าใจกับความพิเศษดังกล่าวนี้ สนั่นจึงทำให้การค้นคว้า เพื่อขอขวันจากสภาพต่อกับสิ่งที่ขัดกับระเบียบกฎหมายมีความยุ่งยาก และหน่วยงานภาครัฐยังไม่สามารถทำได้เอง 100% ต้องใช้ที่ปรึกษากฎหมายช่วยอีก มีบางประเทศในอาเซียนที่เป็นแหล่งกู้เงินสำหรับโครงการพลังงานไฟฟ้าในลาวนั้น กำลังประสบปัญหาด้านการเงินภายในสนั่นธนาคารในประเทศนั้น ๆ จึงระมัดระวังเกี่ยวกับการปล่อยเงินกู้จึงทำให้โครงการพลังงานไฟฟ้าในลาวบางแห่งพัฒนาล่าช้า และระเบียบกฎหมายของ สปป.ลาว ยังไม่คงที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ๆ ทำให้

การส่งเสริมมีความยุ่งยาก โดยเฉพาะระเบียบการของแผนงานที่ต้องการเก็บค่าระเบียบต่าง ๆ มากเกินไป ความเข้าใจของแผนงานเกี่ยวกับรูปแบบจุดพิเศษของโครงการไฟฟ้าเอกชนยังมีน้อย และยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี บุญเจือ (2547, หน้า 25; อ้างถึงใน คำรึห้ ฉัตรปรทุมทิพย์, 2551) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบโครงการพัฒนาพลังงานไฟฟ้าภาครัฐบาล กรณีเขื่อนสิรินธร โดยได้อธิบายดังนี้ เมื่อแนวนโยบายการพัฒนาประเทศมุ่งสู่ความเป็น อุตสาหกรรม เช่น ถนน น้ำ ไฟฟ้า จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่รัฐต้องจัดหา เขื่อนจึงเป็นเสมือนสัญลักษณ์ แห่งการพัฒนาที่เป็นแหล่งที่มาของน้ำและไฟฟ้า และสรุปจากงานวิจัยที่มีการศึกษาถึงปัญหาที่ เกิดขึ้นจากการสร้างเขื่อน ที่รัฐได้ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาพื้นที่ในเขตพื้นที่ต่าง ๆ และยังเป็น การสร้างความชอบธรรมในการพัฒนาทำให้พบปัญหาที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในสังคมไทย ซึ่งถือเป็นประเด็นหลักที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของชาวบ้านในการต่อสู้เรียกร้อง ให้ทางรัฐหันมาให้ความสนใจในปัญหาที่เกิดขึ้นจากนโยบายการพัฒนาของรัฐในการสร้างเขื่อน ให้ได้รับการแก้ไข ปัญหาและผลกระทบที่มีต่อวิถีชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะสามารถสร้างความเข้าใจในการเตรียมความพร้อมรับมือกับปัญหา อุปสรรคการลงทุนด้านพลังงานพลังงานไฟฟ้าที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

1. สำนักปลัดกระทรวง (แผนลงทุนและการร่วมมือกับต่างประเทศ) กระทรวงพลังงาน และเหมืองแร่

1.1 ทางหน่วยงานกระทรวงพลังงาน และเหมืองแร่ควรปรับปรุงแนวทางแก้ไขบรรดา กระบวนการประสานงานระหว่างภาคด้วยกัน และภาครัฐกับผู้ลงทุนให้รับทราบเกี่ยวกับการส่ง เอกสารให้ถ่วงทัน และเหมาะสมกับสภาพการ

ปัจจุบันนี้พวกเรากำลังปรับปรุงแก้ไขระบบการจราจรเอกสารรวมทั้งการส่งด้วย ระบบให้ทันสมัย และทันกับสภาพตัวจริง ด้วยการจดบันทึก เขียน และอื่น ๆ ลงด้วยเครื่อง คอมพิวเตอร์ สแกนเนอร์ และโทรสาร และในอนาคตข้างหน้าจะนำใช้เอกสาร และการส่งด้วย ระบบ โปรแกรมเมอร์ที่ทันสมัยให้สอดคล้องกับหน้าเว็บบทตัวจริง รวมทั้งการปรับปรุงบุคลากรไป พร้อม ๆ กันกับเครื่องมืออุปกรณ์

1.2 พวกเราอ้างอิงตามระเบียบการสภาพความเป็นจริงของบรรดาโครงการพลังงาน ไฟฟ้าเหล่านั้นควรมีการปรับปรุงด้านบุคลากรวิชาเฉพาะด้านไฟฟ้า เพิ่มความรับผิดชอบในหน้าที่ การงานสูง ยกระดับความรู้ความสามารถ มีแบบแผนวิธีการทำงาน

1.3 พยายามลดผ่อนกระบวนการประสานงาน และขั้นตอนต่าง ๆ ลง เพื่อให้การดำเนินงานสั้นลง ท่วงทันกับวันเวลาที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบการของแผนงานที่เกี่ยวข้อง ต้องนำใช้เวลาให้อยู่ในขอบเขต และเหมาะสมกับการดำเนินงาน

1.4 ควรส่งเสริมบุคลากรด้านการศึกษา ให้เพียงพอกับความต้องการ โดยเฉพาะวิชาการด้านพลังงานไฟฟ้า และเพิ่มงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องรับใช้ในการดำเนินงาน

2. กรมนโยบาย และแผนพลังงานกระทรวงพลังงานและเหมืองแร่

2.1 รัฐบาลแห่ง สปป.ลาว โดยเฉพาะกระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ ควรสร้างระเบียบหลักการและกฎหมาย เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพมากขึ้นเกี่ยวกับนโยบายของการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้า เพื่อสร้างความมั่นใจต่อนักลงทุนต่างประเทศรวมทั้งการบังคับใช้กฎระเบียบการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับเงื่อนไขของการลงทุนด้านอุตสาหกรรมไฟฟ้า และขอการประสานงานระหว่างภาครัฐบาล กับนักลงทุน และศูนย์กลางกับท้องถิ่นให้มีความชัดเจนขึ้น

2.2 กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ ควรเข้มงวดในการติดตาม และคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อม และสังคมของโครงการพลังงานไฟฟ้าที่จะเกิดขึ้น เพราะว่าผลกระทบที่จะตามมา นั้นมันจะสร้างความเสียหายให้กับสิ่งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิตอย่างใหญ่หลวงถ้าหากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องถือเอาเรื่องดังกล่าวนี้ ดังนั้น รัฐบาลต้องได้เอาใจใส่เป็นพิเศษในการบังคับใช้มาตรการด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด

2.3 แผนงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ ควรสร้างหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านพลังงานไฟฟ้าขึ้นมา เพื่อเป็นองค์กรที่เชื่อมต่อในการประสานงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เช่น GMS and ASEAN เพื่อความสะดวก และรวดเร็วในการดำเนินงานต่าง ๆ ของนักลงทุนในอุตสาหกรรมไฟฟ้า

2.4 ควรสร้างและส่งเสริมบุคลากร ด้านพลังงานไฟฟ้าให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้นให้เพียงพอกับงานที่คาดว่าจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคต เนื่องจากการศึกษาสำรวจโครงการพลังงานไฟฟ้าของ สปป.ลาว มีมากกว่า 90 โครงการ ดังนั้น จึงมีความต้องการบุคลากรที่มีความสามารถหลายด้านเพื่อรองรับ ที่สำคัญยังเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศอีกด้วย

3. กรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่

3.1 หน่วยงานภาครัฐบาลที่รับผิดชอบเก็บข้อมูลด้านอุทกศาสตร์ ควรเริ่มสร้างฐานข้อมูลของตนให้มีประสิทธิภาพ เอาใจใส่สร้างความรู้ความสามารถให้นักศึกษาลาว เพื่อเป็นบุคลากรให้โครงการพลังงานไฟฟ้าในอนาคตที่ยังมีเป็นจำนวนมาก เพื่อช่วยการลดผ่อนการนำเข้า

แรงงานจากต่างประเทศ เพื่อลดส่วนต่างกับการนำเข้าอุปกรณ์ ธนาคาร สปป.ลาว ควรเริ่มศึกษาให้ ความสนใจกับโครงการไฟฟ้าเอกชน

3.2 ภาครัฐบาลควรสร้างกฎหมายส่งเสริมโครงการพลังงานไฟฟ้าเอกชน เพื่อไม่ให้มี ความยุ่งยากในการค้นคว้ากฎหมายอื่นที่ใช้เวลานานเกินไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ เพราะ สปป.ลาว ยังมีโครงการพลังงานไฟฟ้าที่จะต้องพัฒนาอีกเป็นจำนวนมากในอนาคต ธนาคารพาณิชย์ของ สปป.ลาว ควรได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐบาล เพื่อให้มีส่วนร่วมในการปล่อยเงินกู้ให้โครงการ พลังงานไฟฟ้า ถึงแม้ว่าจะมีจำนวนน้อยก็ตาม

3.3 รัฐบาลควรกำหนดชัดเจนว่ามีอะไรบ้างที่ต้องการเก็บ (แต่ยังไม่ต้องกำหนด ตัวเลขก็ได้) สร้างกฎหมายส่งเสริมเฉพาะ โครงการพลังงานไฟฟ้าเอกชน มีนโยบายพิเศษสร้าง ความเข้มแข็งให้กับแขนงการที่เจรจาผลประโยชน์ เพราะอย่างยิ่งมีโครงการพลังงานไฟฟ้าอีกมาก ในอนาคต

3.4 ระบบการศึกษาของ สปป.ลาว ควรเอาใจใส่เพิ่มเติมในการสร้างบุคลากร เพื่อรองรับความต้องการของโครงการพลังงานไฟฟ้าเอกชน ที่ยังจะเกิดขึ้นมากในอนาคต เพื่อให้ สปป.ลาว ได้รับผลประโยชน์เพิ่มมากขึ้น

4. กรอบบริหารพลังงาน กระทรวงพลังงาน และเหมืองแร่

4.1 กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ ควรสร้างมาตรการและระเบียบการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองและติดตาม ตรวจสอบผู้ดำเนินกิจการพลังงานไฟฟ้า รวมทั้งภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนให้มีการดำเนินงานสอดคล้องกับข้อกำหนด และระเบียบการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการด้านพลังงาน เพื่อให้การดำเนินงานด้านพลังงานไฟฟ้ามีความสะดวกและรวดเร็ว

4.2 เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้มีความเป็นเอกภาพกันในการคุ้มครองทางด้าน มาตรฐานเทคนิคไฟฟ้า กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ในนามผู้จัดตั้ง ปฏิบัติ และรับผิดชอบ การดำเนินธุรกิจด้านพลังงานไฟฟ้าควรสร้างมาตรฐานด้านเทคนิคไฟฟ้าของ สปป.ลาว ขึ้นมา และ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานของสากล

4.3 กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ควรสร้างมาตรฐานของตัวเองขึ้นมา และ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานของสากล เพื่อง่ายในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของโครงการ พลังงานไฟฟ้า

4.4 ควรสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านพลังงานไฟฟ้าให้เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งศูนย์กลางและท้องถิ่น เช่น ส่งไปฝึกอบรมต่างประเทศ หรือว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญมาฝึกสอนให้ ภายในทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้มีความรู้ความสามารถรับมือกับอุตสาหกรรมไฟฟ้าที่ เกิดขึ้นเรื่อย ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ในระหว่างการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พบคำถามหลายประเด็นที่ ซึ่งควรจะมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่สมบูรณ์กับหลาย ๆ โครงการไฟฟ้าที่จะเกิดขึ้นตามมาในอนาคต

1. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพในอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น อุตสาหกรรมเหมืองแร่และอุตสาหกรรมเกษตรที่นักลงทุนชาวต่างประเทศเข้ามาลงทุนใน สปป.ลาว
2. ควรวิจัยเปรียบเทียบเชิงคุณภาพการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้ากับการลงทุนด้านการท่องเที่ยวใน สปป.ลาว ที่นักลงทุนต่างประเทศเข้ามาลงทุน
3. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพในการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้าของภาครัฐ และภาคเอกชน เฉพาะที่นักลงทุนชาวต่างประเทศเข้ามาลงทุนใน สปป.ลาว
4. ควรทำการวิจัยโครงการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้าของประเทศในอาเซียน เช่น ประเทศไทย ประเทศเวียดนาม และประเทศพม่า เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัย เป็นต้น